

darovani človek — povsod jim zanjke nastavlja, češ, da par soldov za-nje vgrabi, da si more tobaka ali kanček smrtnostrupne žganjice kupiti, zraven pa ne pomisli, da tako ravna proti namenu modrega Stvarnika, ki je ptice stvaril nam na prid; ne spomni se, da Bogu in sebi z lovljenjem ptic dragi čas krade, kajti pogostoma celi dan čepi za grmovjem, predno kako ptičico vloví, pozabivši, kako koristne so mile ptice poljedelstvu in obče kmetovanju. Brez ljubih ptic bi se rastlinstvo le slabo gleštalo, ker ptički pospešujejo kmetovanje, tako kakor ga tisuč in tisuč ljudi ne more. Zatoraj vsakrteri umen kmetovavec skrbi, da se zeló koristne lastovice, zebe, senice, kraljički pod njegovim poslopjem ugnjezdijo, snaži votline na drevji, deva dilice nad luknjo tako, da va-njo ne dežuje. Kmali se ptičice v tako osnažene in pripravljene votline vgnjezdijo, pa svojemu dobrotniku trud stoterno poplačujejo. V potrjenje, da noben še toliko umen človek z vsemi svojimi napravami in naredbami nikoli ne bo pokončal toliko mrčesov, kakor ptički, pripoveduje slavni Friderik Čudi to-le: „Na nekem vrtu je bilo na treh vrtnicah blizo 3000 listnih uší; spustijo na nje senico, ktera je v malo urah vse mrčese do dobrega pobrala, ter vrtnice popolnoma osnažila. V neki hiši so opazovali, da je penica — Rothkelchen — v eni uri nad 900 muh polovila. — Dve ponočni lastovici ste zvečer v četrť ure pokončali trume in trume sitnih komarjev. In kako zeló hasnovite so senice sadnemu drevju pa tudi drugemu lesu, ker pokončevajo jajca istih mrčesov, ki se prejci imenujejo, in ki drevje po lesu vidoma ugonobujejo. Ena sama predica v enem poletji blizo 800 jajc zleže, katerih senica s svojimi mladiči več tisuč en dan pokonča. Zlatoglavčki poleti in pozimi preiskujejo drevje, ter mrčese iz najglobokejih skorjevih poklin najdejo in požró. — Sosebno so pa senice vrtom na veliko korist. Grof Kazimir Wodzicki to-le pravi: „Leta 1848 so bile gosenice — imenovane Bombyx dispar — vrtno drevje tako oglodale, da je čisto golo bilo. Jeseni vidim po drevji milijone in milijone jajc, ktere so bile vse kosmate. Zaukažem tedaj, naj jajčica obirajo; al kmali se prepričam, da tako obiranje me bo drago stalo, in da še toliko ljudi ne bo moglo jajčic obrati. Bal sem se, da bode vse drevje usahnilo. Al pozimi pridejo trume in trume senic in zlatoglavčkov; goseničinih zaleg je čedalje menj, in leta 1850 so bile marljive ptičice vrtno drevje tako že ocedile, da je v vigredi jako živahno ozelenelo.“

In kako zeló uboge vrabce črtimo, preganjamo in lovimo, in vendar so nam jako koristni. Dva vrabca s svojimi mladiči v tednu nad 20.000 gosenic vlovita, toraj jim noben pravičen človek ne bo zameril, ako si včasih v poboljšek češinj ali prosá poiščejo ali se pa v rež in pšenico zaletijo, saj te zrna kmetu stoterno poplačajo. — Še groznovitneje pa ljudje sove preganjajo. Divji hruš in truš po vsi hiši, celó po soseski gré, kadar kak neusmiljenež sovo usmrti; z veliko slovesnostjo jo na kaštne vrata pribijejo. Al je ta, dasitudi ostudna živalica, vredna tacega zasramovanja za veliki hasen, ktereга nam podeli s tem, da toliko hostnih žužkov, nočnih lepirjev in miš pokonča? Angležki naravoslovec Whiti je opazoval dve sovi, ter je vidil, da ste vsakih pet trenutkov v gnejzdo eno miš prinesli. Ali ni potem takem sirov, neotesan in nehvaležen vsakrteri, ki take zeló koristne živalice muči in pokončuje? In koliko je ptic, ki le od mrčesov, polžev, pajkov živijo, ki torej nikomur škode ne učinijo; taki ptički so: penice, škorci, drozgi, senice, zebe, lastovice, strnadi, žolne itd. Eni mrčese po drevji pobirajo, drugi jih iz skorij izključajo, eni v zraku med letanjem lovijo, drugi spet iz tál ali iz zemlje rijejo. Tako je modri

Stvarnik vsaki živalici zaukazal po svoje se živiti; al krona vseh stvari Božjih je človek; le njemu je Stvarnik dal pamet, po kateri se od vseh drugih stvari loči, postavil ga je gospoda nad vse stvari, naj bi mu na prid in korist služile. Al nehvaležni človek preganja, muči in mori stvari, ktere je Bog na svet postavil, naj bi človeka razveseljevale in pri delu podpérale. Toraj, vi duhovni in učitelji! ne opuščajte nobene prilike, ljudstvo podučevati, da je znamenje največe nehvaležnosti do Boga, kadar kdo mile ptice preganja, — vi županje! pazite dobro po svojih županijah, da se ptice v miru puščajo, ter kaznujte njih lovce, — vi stariši! nikdar ne dovolite otrokom svojim ptičicam zanj nastavljati, ter jih resno svarite, da kaj tacega ne trpite.

Iz Pliberca.

T. M. Štantetov-Šentvidski.

Korist ljubljanske kovaške in živinozdravilske šole.

Sad tiste šole, zoper ktero sta Deschmann in Krommer toliko ongavila, se v domači naši deželi pa tudi na tujem kaže tako vesel, da se prav očitno vidi, kako piškavo je vse besedovanje nasprotnikov. Mnogi učenci so zdaj po deželi zeló obražtani kovači in živinozdravilski pomočniki, ki so vsi okolici pomočniki in si pošteno dober kruh služijo; c. kr. okrajne gosposke jih rade rabijo za izvedence, kadar kje kaka živina zbolí ali pogine, v navadnih in kužnih boleznih; celó na Dunaji v cesarjevih štalah se s pohvalo vède eden teh učencev; dunajska asekuracija za živino jih želi za izvedence v službo vzeti; — ravnokar pa je pisal v Ljubljano naš rojak gosp. lajtenant C. iz Českega, da njegov brat, ki je predlanskem v Ljubljani živinozdravilsko šolo dovršil in je letošnje spomlad v vojake vzet bil (10. polk c. kr. kirazirjev), se tako dobro obnaša, da je omenjenemu g. lajtnantu gosp. polkovnik (obrist) sam pisal, da ga je c. kr. ministerstvu vojaštva priporočil, naj ga še v dunajsko živinozdravnišnico za više izučenje vzame; akoravno še le novinec, vendar pri eskadronu namestuje živinozdravnika z veliko pohvalo svojega gosp. nadkonjika. — Take skušnje pač dosti kažejo veseli sad te ljubljanske šole, ilustrirajo pa tudi svetu Deschmann-ovo in njegovih tovaršev modrost v dežel-nem zboru.

Zgodovinski pregled

najimenitnejših iznajdeb

na polji umetnosti, ved, obrtnije itd.

Poleg Gallett-ovi „Allg. Weltkunde“ poslovenil

Dragotin Šaupert.

Po abecednem redu.

(Dalje.)

98. *Malanje na steklo.* Malanje na steklo (glaže in šipe) je menda deloma že prav zgođej iznajdeno bilo, toda malo urjeno. Poprej so imeli večidel le kakošno mozajiko na steklu, tako, da so podobe iz barvarskih steklenih koscev sestavljene in s svincem strinjene bile. Pravo malanje na steklo se je še le začelo v 11. stoletji, in sicer po boljših izgledih. Ali so Nemci svoje navade, cerkvene in samostanske okna s pisanimi steklenimi šipami kinčati, od Francozev ali Angležev naučili se, se ne dá več dognati; le toliko vemo, da sta imela v imenovanem stoletji že dva nemška samostana, v Tegernsee-u in Hiršavi pisane okna. Ta umetnost je bila po iznajdbi posteklinske malarije (malarija